

مقبوله امام غلام : ۸۲
 ادب يك : ۵۷ ، ۱۰۲
 شكيب افندي : ۹
 هدايت ، هدايت افندي : ۱۹
 احمد عزت بك : ۲۳
 جدى افندي : ۲۲ ، ۷۳ ، ۱۰۱
 ابراهيم حى افندي : ۱۰۱
 زيور بك : ۱۰۲
 محمد وواد بك : ۳۴ ، ۱۱۰
 محمد طاكف افندي : ۱۱۹
 محمد انيس افندي : ۱۱۹
 محمد احسان افندي : ۳۰۱
 نشاط : مولوى : ۱۳۶
 نظى افندي : ۱۹۳
 تزهد افندي (بروسهلى) : ۳۳۵
 رشدي قديم : ۳۳۵
 مدد بك (هلند) : ۲۰۶ ، ۱۰۹
 م . وقت افندي : ۳۰۱
 احمد نبى افندي : ۳۳۵
 ابن كمال : ۱۳۹
 مفتى جاكف افندي : ۱۳۶
 حيرى افندي : ۳۶۵
 كامل افندي : ۳۷۵
 رضا صفوت بك : ۳۹۸
 م . على افندي : ۲۴ ، ۳۹۸
 على افندي (چايله دى) : ۳۸۲
 تروت افندي : ۳۸۲
 خاكى افندي : ۲۹۴
 خواجه زاده م . فاضل افندي : ۱۰۹
 دياركبرى توفيق افندي : ۴
 خليل كاك وحدتى : ۴۱۴
 ميرزا صفير : ۳۸۳ ، ۳۷۷ ، ۳۵۸ ، ۳۵۳
 [آثار منثورهدن قسم فنى]
 على مظفر بك : قولا نيفار ۳۳۹ - افغوا
 قطعه : ۴۰۸
 مصداق خرافة افندي : قوش يالازى
 تداوى : ۱۰۵ -
 اوتسيور : ۳۰۴ -
 علم حياتدن فرج
 بخت : ۴۰۶

روانديزلى امين افندي : علاج قولا نيفترن
 اوقوسزلك تداوى
 ۲۸۲ - ملبوسات
 ۳۱۰ - توحيد هواى
 مساكن : ۳۶۸
 ق باسمه جهان افندي : آتورى وكلا نيلر مخصوص
 خط معنى حفته مملومات
 ۲۸۶ ، ۲۹۸ ، ۳۰۷
 ۳۲۴ ، ۳۱۱
 م . طرف افندي : لختين علم نباتات ۱۴۵
 ۱۹۳ ، ۱۶۸ ، ۱۵۲
 [آثار منثورهدن قسم متنوعه]
 احمد راجد بك ، بر اقشام ۰۲ - شب تفكر
 ۹۰
 اين رفعت ساع بك : لوح الغرام ۱۲۹ - آلفرد
 دوموسهك اشعارندن
 ۱۳۵
 مستجاب زاده صفت بك : فوائد غزبه سندن نقل
 اولئش بر مقاله لى
 ۱۱۳ - اسلاف : ۳۲۰
 ۳۲۶
 مقبوله امام غلام : نامدر ۲۲۱ - صبح سعادت
 ۲۲۹
 عبدالكريم هادى افندي : بر كنج قيزك
 سوله نيشى : ۳۳۲ -
 بيلدرم بايزيدخان
 ۲۱۸
 اميرى زاده بها افندي : لوح الغرام ۸
 اذهى افندي : اشطراب ۱۵۰ - كوز ياشرى ؛
 بك كوچوك بك معصوم ۱۹۲
 عزت بك (اسبق حلب مكتوبچي) : مكتوب ،
 مقاله : ۱۹۰ ، ۲۴۷ ، ۳۵۷ ، ۴۱۴
 كوبرى زاده محمد توفيق افندي : فتر بر قيز
 ۲۳۲ - متانتسز اولان قاد نيدر
 ارگكميدى ؟ ۴۱۰
 زين المايدن فنارى افندي : سوم ۳۳۲ - ياد
 ماشى ؛ صوك آرزو
 ۳۴۸

ع . ورق الله افندي : بناس ۳۸۸ - هندستان
 جوزى آتاجى : ۴۰۴ - توصيه
 نامه : ۴۹۲ - سوت ، تزه
 باغى : ۴۱۹
 م . احسان افندي : شام : ۴۴ ، ۱۱۴ ، ۲۴۹ ، ۲۸۸ ، ۲۸
 حسين برتوان افندي : تاثيرات سياحت - قيش
 ملكى : ۳۳۹ ، ۳۵۶ ، ۳۶۳
 م . هدايت افندي : تصور حيات ۱۱۴
 م . راسخ افندي : نايه رجال رايه مده ۲۶
 محمد توفيق افندي : والده ۲۶
 على مظفر بك : زوالى معصوم ۲۸۹
 م . انيس افندي : بر حيات فخرين ۹۲
 م . حاصم افندي (قاضي زاده) : غبطه وحد : ۱۴۴
 محرم حسى افندي : بر مكتوب ۵۴
 م . فريدا افندي : قوشرك اساتى ۳۷
 محمد رافت افندي : براعى (ترجه) : ۲۱ ، ۳۰
 محمد احسان افندي : آندره ۲۸۹
 مناسقرى سالم افندي : حالادوشونوم ۳۷۲
 م . ب : اهك غزبه سندن نقل اولئش بر
 مقاله : ۳۷۸
 نصرت جلى افندي : فن وسبقينك استقبالى ۹۷
 م : طريق مختيارى ۱۴۳
 على رضا افندي : مؤلف قوسم قيروز
 آبادى : ۱۳
 ق . كمال افندي : بدرقه ترقى ۱۶۸ ، ۱۷۹
 جاهد بك : آرزوى وصال - محبت ۲۶۰
 شركت افندي : وجدان ۳۲۳
 ا . رانث افندي : حالا دوشونوم ۳۳۱
 ا . اصلاح الدين افندي : بر منظره قطبه ۳۸۷
 توفيق افندي : لوندره يان كيبيرلى ۴۰۲
 روزا : ۳۸ ، ۴۷ ، ۶۸
 تاريخ ولادت مايون ۲۵۴
 زمره جويبار ۱۹۷
 بالوشيق تاريخته بر نظر اجمالى ۴۵
 چودت باشا ۲۹۲
 مكتوب (ج) : ۷۵
 مكتوب - بهارى سوم (براختيار) : ۲۶۶

بهاسى ۱۰ پاره در
 بدل اشترك :
 استانبول ايچون سنه لى ۱۰
 آلى آلىنى ۶ - ولايات ايچون
 سنه لى ۲۳ ، آلى آلىنى ۱۲
 فرودشدر .
 ۹ محرم ۱۳۱۲

خزينة فنون

بهاسى ۱۰ پاره در
 عمل اداره روزنامه :
 بايهالى چاده سنه ۴۴ نومبولو
 (عصر كتفنامسى) در .
 درج اولئسان اوراق اعاده
 ايدلير .
 ۳۰ حزيران ۱۳۱۰

عدد : ۱ پنجه شنه كولرلى نشر اولتور فنى وادنى غزته ايكنجى سنه

هر سنه نيك قولكسيونى يعنى ۵۲ نسخه نى حارى
 طابعى آرى آرى برر كتاب ديك اوله جنه
 كوره نسخه لرك عدليه رقلرى يگدين باشدن
 يورودلدى .
 غزه نزه آره صيره مناسب تصوير لر ، كوزل
 لوح لر دخى درج ايدلير .

مقدمه
 اسلاف
 - ۱۵ -
 احمد باشا [۱]

بروسه نيك مدار اقتخار ايديسيدر . (ولى الدين
 اوغلى) عنوانيله معروف ايدى . بديرى ولى الدين بن
 الياس - كه سادات حسنيه دندر - سلطان مراد ثانى
 دورنده قاضى عسكر اولمشدر . [۲]
 پادشاه مشارالملك بروسه دينا ايله ديك جامع شريف
 ايله عمارت ۸۳۰ تاريخى وفتنامه سى ولى الدين اثر
 خامسلى اولوب بوكا «حرره الفقير ولى الدين بن الياس
 القاضى بالمكسر» عبارسيه وضع امضا ايتش اولدينى

[۱] معل نامى مرحومك «عتماني شاعرلى» عنوانى
 ازلندن مقتبسدر .
 [۲] احمد باشا برمكتوبه عنوان اغنان ايتديكى :
 سلام كتافى اذك كنت نالفا . منج رسول الله جدى وسيدى
 على خير ابرار البريه سيرة صديق حيمى مشفق ومؤيدى
 قطعه سنه شرف نسبي تصريح ايتسدر .

مندرجات
 افاده (اجد باشا (معلم تاشى) - فزل (جناب نهاب) ،
 نظيره (م . توفيق) - مقاله ادبيه (ع . سنى) - لوح
 الغرام (اميرى زاده بها) .

افاده
 { خزينة فنون } ك ايلك سنه سنى ۵۲ نجيى

نسخه ده ختام بولمغه بته الكريم بونسخه ايله
 ايكنجى سنه به بده ايدلير . مسلكم يته او
 مسلكدر . شوقدر كه محتوياتى - حفته اوله قبول
 واتخاذا ايدلير صورت تقسيم غيركافى كوروله رك
 فقط دها زاده توبى التزام مالا يلزم قيلسندن
 اوله جنفسندن و غزته منر اساسا ادبى و فنى اوليق
 اوزره باشليجه ايكي قسم آئارى جامع بولنه جنفسندن
 بعدازين درج اولسه حق شيلير - كندى عنوان
 خصوصيلر نى دخى محتسوى اولدينى حالده -
 «قسم ادبى» و «قسم فنى» و بولردن بريته تعلق
 اولمايان مواد ومباحث (متنوعه) لوحه لرلى آلتنده
 نشر ايدله جكي كى ققره و حكايه قيلسندن اولانلر
 دخى - اوله عرض ايدلديكى وجه ايله - علاوه
 نشر اولتان تفرقه قلمر ميانه ادخال اولنه حقددر . برده

نوعی زاده و کورده و دبیہ نقل ایدر . ولی الدین اوغلی
بروسه مدرسه مدبره سنه مدرس اولهرقی حائر اولدینی
علومدن احباب تحصیل مستفیض ایتمکدن صوره ادرنه
قاضینی اولدی .

طالع کنای ارباب علم و عرفان فاتح سلطان محمد
خان حضرت تازی کندیشنی زور سالک صدور ایلدی .
ولی الدین اوغلی دانشوران ایچنده و ابوالعرفان ، اطلاقه
شایان ایدی . پادشاه حضرت تازی برکان حافظ شیرازی
بلاغت ایشارندن بحث ایتمیکی صیرهده :

آنان که خاک را بنظر کیمیا کنند

مصراعنی انشاد ایله و آت طرفی ندر ؟ و بیورد فده
بایداه :

کمال الجواهر قدمت توتیلا کنند

جوانی و یرمک کی طرفت بردازقلر سایه سنده
مظاهر توجه اوله اوله خواجه شیرازی اولدی .

بو استادانه تقربک نتیجه فاخره سی اولقی اوژده
بر آذ صوکره خواجه تک وزیر اولدینی کورلدی ، فقط
چوق کیمه دن بر سبب مشروعه ، مبنی عنزل و حبس ایله
دوچار بعد و جزا ایلدلی .

نوله مجمر کبی یاراسه ایچم

یزم شاه جهانن آزلدم

یتی حسب حالی اولدی . باشا :

ای محیط کرمک قطرهمی عمان کرم

مصراعیله باشا لایان مشهور « کرم » قصیده سی محاسنی
اولان قابو جیلر اولمهنده کمال تاثرله یازدوقی نظر کاه
پادشاهی به تقدیم ایدرهمی اوژریته مظهر عفو اولمشدر .
بو کیفیت دخی فاتحک « رحمتی غضبه غالب اولاق »
خلق الهیسیله متخاق اولدینغه دلالت ایدر .

ذکر اولنسان قصیده بک مؤثر بیتلری حاویلدر .
از جمله نمونه بلاغت توصیفه ایات کوترن :

بی خوار ابله مہ کیم عرتی سن و یرمش اینک
لطیفک اوله پشیمان که بود شان کرم

یتی فاتحک بور کندیمی بیوکلیکن . ولو جزنی اولسون ،
حصدار اولان عثمانی یورکار سنه تاثر ایتمک ممکن
دکابر . باشا بو قصیده ده :

قول خطا ایسه نوله عفو شهناش قانی

طولتم ایکی ام قانده ایشن قانی کرم

کی - وزیر له اعتراف جرم ایدر .

مؤخر آ دخی نائل الطاف پادشاهی اولنن ایسه ده
اولکی مرتبه قره یافلاشه ، امشدر .

خارجده بر قاج مأموریتنه بولنده قدرن صوکره
بازید ثانی دورنده بروسه ده « مبرولا » [مصنف]
ایکن ۹۰۲ ده وفات ایتمکله شاگردهمی اولان مدرسه تک

قرینده دفن ایدلمشدر . بعده فیری اوژریته قبه یالدمش .
او وقت بروسه محکمه سنده نائب و کتاب بولان افلاطون
زاده محمد اقدسی طرفندن سوله تیان تاریخ آتی تریمک
بالای بایته یازلمش :

هذه مشکوه انوار لمن عده الرحمن من عبوده
فرمن ادناس تک الدار اذ کان مشتاقا الی سوجه
قال روح القدس فی تاریخه ان فی الجنان مأموی روحه
مورحک اقتدار ناطقه امی شایان دقتدر .

احمد باشا فتح قسطنطنیه ده شائر بعض عرفا کبی
فاتحک خدمتنده بولتمشدر .

این کمال مرحومک تاریخ عنانی به متعلق برکتنا بنده
بیانته کوره محاصره تک صوکره کولرنده فاتح احمد پاشانی
بالا انتخاب « فتح میسر اوله قیچی ؟ » سؤال استمداد
کارانه سیله بیر حقایق بین آتی شمس الدین حضرتلرینک
زد منور لرینه کوندرمش ایدی . جناب مرشد
بیوردیلرک :

— عند آهیده بشون عوالم بک کوچک قالیر .
بو حصار جنگک نه اجمعی اوله ییلیر ؟ فیض ازلی ایسه
ناستاهیدر . نام باکی اعلام مقصد اعلا سیله کیچه
کوندوز چالش مقده اولان یونجه احباب ایمانی مابوس
ایتمک شان رایبیمی اقتضائنددر !

باشا بو خیری حضرت پادشاه ایصال ایتدی .
پادشاه حضرت تازی پاشانی « کندیلرندن شافی بر جواب
آل ! » اراده سیله تکرار حضور شیخه کوندردی .
حضرت شیخ بودفمه بعد المرافقه ، فلان بردن بوروش
ایدلسون ! « دیدکدن صوکره ایزتمی صباح بعون الله
تعالی فتح میسر اولهرقی حصار ک ایچی غلغله اذان
محمدی ایله طوله جنفی ، حتی صلوات صبحک ایچریده

قلته جنفی بشیر ایلدی . پاشا جهان بو زهدی پادشاه
کونوردی . فاتح مسرور و مطمئن اولدی . جناب
شمس الدینک تقطده عذیله برنی بولدی .
روایت مشهوره به کوره احمد باشا تا هل ایتمه یوب
عمرنی تجرد حائده کیچر مشدر .

قوت طبیعت ایله برابر وسعت معلومان حائر اولان
مشار ایله تمثالی شریتمک ، مؤسسلرندن عد اولنور .
مرتب دیوانی اسانده قدامدن اولدینغه دلیل کاذبدر .
(باقی) دورینه قدر دوام ایدن طرز قدیم ادبک شهر
معلمینی احد پاشادر .

تراجم احوال محرولری و قصیده لرنده شعرای
عجم آتاردن نقل مال ایدردی ، دبیله مشار الیهی
اتهام ایتمک ایستدرلر . زده درزک : بو کیفیت پاشاک
یالکره قصیده لرنده دکل ، غزلارنده دخی نظر دفته
چار یار . از جمله حافظ شیرازی تک :

آتش آن نیست که برشعله اوخندد شمع

آتش آنست که در خرمن پروانه زدند

یتی کورمیش اولانلر پاشاک برغزلنده ک :

اول نه آتش اوله کیم شعله سنه شمع کواله

آتش اولدرک یاقه خرمن پروانه سنستی

یاتی کورنجی نه درلر ؟ مع مایه ایجاب حال ایله
آزمایش طبیعت قبلندن اولهرقی بولیه اقباسنده
بولنه می طبیعی اولان مشار الیهی مؤاخذه ده ایلری
کیتتمک حقیقتراق اولور .

مختر طرز جدید عد اولنسان ادبی عصرک
آتارنده بیله بول یاقین شیلر کورولور . هله اقباسات
عربییه کوندن کونه رواج بولمقددر . اقباسه برشی
دینیه من ؛ فقط بونی کتم ایدوبده کندی محمول
قریحه سی کبی کوسرتکه البته « اتحال » دنیلو . حال یوکه
اقتباسی دخی مجرله موبوده میدانه معاسر برابر
چقارمغه نه دینیه جکی بیله من !

§

بعض اشعاری

قیلدی عشقک بی آواره المدن نه کلیر

دوشدم اول زلف سبکاره المدن نه کلیر

سودای زانی کولکی دارای وقت ایدر

بارک خیال طرهمی ظل هایدرد

ای ماه حسنه مهر رخندن بها و یرن
اولماز ایکی جهان سنی برکوره که بها

ای قیامت کولکه صورمه حسان جوربتک
الهی بیک بیلندن اوژوند بر شب حیران آکا

بر دلی قالشدر او تیر غزدهن قان اولماش
بر جلای وارد اول کان ابروه قربان اولماش

لطف ایله ریحانلری کاشنده حیران ایتمک
یاسمینه سایه صالمش سنبلک واردر سنک

کوی کورمکه دلده ساکن اولماز شوق یار
قانع اولماز جنت فردوسه دیدار ایستین

فر و یردی کرچه چه ره که نور محمدی
محرک جهنمده در امت نه فائده

غم به مندم دل سراین بقیدنی چون روز کار
خیل سلطان خیالک آنده مهمان اولماسه

سور دل بی چارمک حان بریشان زلفکه
حالی یلمعز بریشاک بریشان اولمالان

منع ایدرشم احمدی مهر رخکن مدعی
کوز کوزه امانه قصد ایله رحی شیطان اولمالان

کاروان دل و جان اولدی روان سن کیدلی
نه غریب اولتم ای مونس جان سن کیدلی

ای کان ابروسنه بیوسنه قربان اولدیم
زلف شوریده ک محمدنندر بریشان اولدیم

قیدم بلای عشق ایله بن مبتلی سفر
مشهور درده عاشقه یاسیر ، یاسفر

محمدك مخلوقك اعلا سبدر
جهان نور حسنى محلا سبدر

بولوط يمينكه بگزمردى اولماسه بدى عبوس
كوشن ضميركه بگزمردى كورمه سهدى زوال

خديك جنت كى بوز كاشن خندانى وار
جنتك خدك كى برلاهه حرامى بوق

يارسز قالمش جهانده عيسيز يار ايسته بن

ديار يارى ترك ايتكمده ناچار اولماسون كيমে

زهى تصور باطل ، زهى خيال محال

اشعار

غزل [4*]

روح كى شفقتله سنى بن سوپوركن
سن اولدك ، اى آرام روتام ، بگا دشمن !

قايدهكى افراط مجتمعيدير آيا
دور ايله بن اى سوگىلى روح سنى بتدن ؟

اقاده جان برليكه مرحت ايله
لطف ايت اولهيم مستى لملكته سنك بن !

لطف ايت اولهيم مستى لملكته سنك كيم
تا روز ابد كوكلمه برذوق اوله مدفن

جناب نهاب الدين

S

ناجى افندى مرحومك بر غزلنه نظيره
تسليت بولمازدم اى غم بن نناهى اولماسهك

كوكلك سرمايه شوق ورفاهى اولماسهك
ديردم اباد اوله اصلا اى دل محنت پرست

حس سودامك حرم وجلوه گه اى اولماسهك
ديردم اى خوتى بن قربان تيبغ جورك ايت

قائمك محشرده مسئول كنانى اولماسهك
[C] برينى محذوقدر .

دشت غمده اى دل ايله ردك اجلدن احتراز
آشنانى غمزه سودا نناهى اولماسهك

اى فغان باغرمده بوليه صافلامازدم بن سنى
محضصر برعاشقك اى سوگىلى اهى اولماسهك

ديار بكري
محمد توفيق

مقاله ادبيه

طبقات سبعة اصحابي قنقدردر

ادبيات عربييه بر كره حاله نظر اوله جق اولسه
اك اول كوزه چاربه جق شى قسم منظر مودر . عرب
ادبياتك ركن عظيمى اشعاردر ديه بيلير .

اشعار بالكر ادبياتك ركن عظيمى اولمقه قالااز ،
بلكه لسان عربك بر ماخذ صحيح بن نهاب سبدر .

بونكهده قالااز تاريخ عربكده مرجح خاص اساسي سبدر ،
زيرا جمع وتدوين ايديان قاموساره ، لغتاره اشتقاقات

واصول كلانى ، كتابك مهجور ومستهمللرى ، نه كى
منازلده قوللاندينى ، بر كهكك قاچ معناى ، بر معناك

قاچ گلهسى اولدينى كوسترمه جك آينه حقيقت نما
اشعاردر .

شعوب وقبايل متعدده عربك تسلسلات متنوعه سنى ،
برقيه لك ، بر عشيرتك هانكى سلاله به منسوب اولدينى ،

بر سلاله دن هانكى قبايلك انضمام ايله دبكتى ارانه
ايده جك مرآت بن ربا اشعاردر .

وقايع ماضيه ، شئون سالفه عربك وقوعه كلديكى
مخلارك اسمعربه كيملر طرفندن اجرا ايدلديكى ، نه كى

سبيلردن طولانى ظهور ايتديكى ، نه درلو تيجلر
ويرديكى ايضاح وتفصيل ايده جك نازل محنت قرين

اشعاردر .
اخلاق وعادات مختلفه بنى ، طرز معيشه ، وسايط

اشتغال كى احوال خصوصيه وعموميه بن مفرداتيله شرح
وتعبير ايده جك راوى ، صدق شمار اشعاردر .

الحاصل ، عربك تحيقيقه تاريخى ، كنجينه آداب
وادبياتى ، خزينه مدارف ومعلوماتى ، دفينه جواهر

وحكيماتى ، سرمايه لغاتى اشعار اولمقه اشعار

عربك نه قدر قيمتدار ، نه قدر على اولدينى شوقدر جق
بر ترمفله محقق ايدر .

مسروداتكمزك اسابته — اسلاف عربك توصيه
ايتدركى — شو بيت ، بك كوزل برهان اوله بيلير :

وان اثارنا تدل علينا فانظروا بعدنا الى الآثار ،
مدنيته اسلاميه نيك شمشه باش انتشار اولمقه باشلا .

دينى زمانلرده ، علوم عاليه و آليه نيك جمع وتلفيق
ايدلديكى ائتلازه اشعار عرب اديبانه ، لغته ، تاريخه ،

علم انسابه ، صرفه ، نحو ، بلاغه ، منطقه اك جدى
ماخذ اولمشدر .

لسان قديم عرب ، ظهور دين ميين اسلامدن
اول ، شمشه كنه هان كتابا مفار ايدى . نشر هدايت

ضمننده مجاهد بن عربك اطراف طالع انتشاريله برابر
خيلى تبديله اوغرا ديفنى معلومدر . حتى اسلاميتدن اون

سنه اول برشاعرك سوله دبكتى شعرايله آندن يكرى
اوتوز سنه سوكره ديكر برشاعرك انشاد ايتديكى شعر

آرمئنده ، هله بر عصر سوكره نظم ايديان بر قصيده
بيننده خيلى فرق كورولور .

لسان عربك نقطه تبديله اسلاميتدر . قبل الاسلام
زمان جاهليه ، تعبير اولئان هنكلمده شعر تكلفات

لفظده بن ، قواعد وصناعات بيانيه وبدعيه دن آزاده .
كالحده ايدى . اولك ايجون اووقتلرده سوله نمش قساند

تامييله بر حال طبيعى وسادگى كوسترير . اوائل اسلاميتده
بوسادهك بر زمان دوام ايتديكى حالده آرمذت

سوكره تغيرات سرئما اولمشدر .
نهايت ، ايكنجى عصر هجرى به طوغرو قواعد

واصول ادبيه تاسيس ولسانه بر مقياس عمومى وضع
ايدلديكىندن لسانه برووق ديكر حاصل اولمشدر .

ايشته ، شو نحو لايك تشيجه سى اوله رق مقدمه بن
شعرايله — كه قبل الاسلاميه ظهور ايدلندر —

« جاهليه » و جاهليه دن اولوب ده داخل دائره
اسلاميت اولمق شرقنه نائل اولانلاره « مخضرمين » [٨] .

بعد الاسلاميه يتشوب شعرك حال طبيعيسى ، طرز
[٩] « مخضرمين » كلهسى « مخضرم » كله سنك جعيدر .

بوده — دور مقننه — قوللاغك نصف كيمك ، نيكردهك
بوزلك جاهل جايئنده ، هم اسلاميتده بولندولرندن كنانلدر .

ساشقى اولدغنه محافظه ايدنلره « مولدين » [٢] .
بولردن سوكره عصر حاضره قدر گلش اولان شعرايه

— كه طرز افاذه لرى تغير وسوزلرنى قواعد وصناعات
ادبيه تطبيق ايدنلردر — « محدثين » دينلشمدر . [٣]

ديبك كه شو نقطه نظر دن شعراى عرب دوت
بيوك قسمه آيرلش اولبور . بصورت تقسيم دن ماعدا

ديكر بر صورتلده تقسيم ايدلر :

زمان جاهليه دن — شعرك حال طبيعى واوليسى
محافظه اولسه بيان — هجرت نبويه نيك برنجى عصرى

واخريته قدر گلش اولان شعرايك اك زياده شهرت
الان وزمانلرينك شعراسنه حتى رجحان قازانلارى

نظر اعتباره ائله رق بولر بدى طبقه تقسيم اولمشدر كه
شهرتى آفاقى طوموش واستار كيمه مكرمه به تطبيق

ايدلش اولان « معلقات سبعة » [٤] نك اصحابى برنجى
طبقه بن تشكيل ايدر .

« معلقات سبعة » ، اك مشهور شعرايك سوله دبكتى
بدى دانه مطول قصيدهدر . هرهنه (مكة مكرمه) ده

انفقاد ايدن (سوق عكاظ) [٥] ده هر كسك كندى
معرفت و هنرى ويا صامت [٥] نك اصحابى اعلان ايتديكى

صيرده ، شعرايك دخى طويلانه رق ارباب تمريزك نظر تقدر
وتشقيدينه عرض ايله دكارى منظومه لرك اك منتخبلر ايدر .

بلاغت و فصاحتجه معجز ، ادا و حسن بيان
وسلاستجه بن نظيره ، بلغا و فصاحتك جاب حيرتى اولان

قرآن عظيم الشانك سور و آيات بديعه عاليه سى حقيقه
حيرت ، ذهنلره طوروغوناق ويرديكندن اووتيرساوى

برخوارقك سواطع انوارى ارباب بصيرتلك كوزلر بن
قاماشدر ديفندن اوله بر معجزه آله به قارشى برر

[٢] « مولدين » كلهسى « مولدهك جعيدر كه « طوغوش »
معناسلندر . بوه اسلاف شعرايه افتدا ايتديكلرى و آتله

خلف اولدولر بن ابا ايدر .
[٣] « محدثين » كلهسى « محدث » كه جعيدر ، « بيكلر »
ديكر .

[٤] « معلقات سبعة » « سبع الطول » ودها سائر اجملره
ياد اولنوردى .

[٥] (اخترى) شوبله ديور : « مكة مكرمه شهرئنا الله
قريئده برر ايتديك عرب طاقه سى هزيل آنده جمع اولوب
ورائى مقدارى طوروب بيع و شرا ايدلر و اشعار و آيات انشا
ايديف ائكله تاخير ايدلر بدى . »

سوزنك قندیل مئابه سنده قالان « معلمات سبعة » هان
معلق اولدییی موقع تعلیم واحترامدن تزییل واحراق
ایلدیلمدر .

حق سیرنامه معلمات اولان امره القیسك « قفانك »
قصیده مشهوره سی - آیات قرآنیه ده کی الفاظ ومعانی
لطیفه و دقیقك علونقی كوروب - « بونلر وار ایكن
بابامك قصیده مسك نمونه بلاغت اولمه لیاقتی بوقدر ! »
دیبهرك برندن نزع واحراق ایدن كندی قیزیدر .

طبیعیه درك سوله نیلین سوز ، سوله یلینك معلومات
ومشاهداتیله متناسبدر . مقدمین شعرلك اوزمانلر
مسكنی اولان (جزیره العرب) ده علوم ومعارف
مفقوره ، فنون وصنایع ایسه فوق العاده محدود اولدیغندن
طرز معیشتلری غایت بسیط ، اشتغال والفنلری ركوب
خیل ، رحی مواشی كهی حالات ابتداییه دن عبایت
ایدی . بونلرك نمونه حال وحركاتی اولان شعرلری
بالطبع دأماً بوكی شیردن باخدره ؛ یعنی یارارسلا نك .
بر آنك ، بر دونهك اوضاع و اطوارنی تعریف ،
بر بھرانك ، بر صبباج و اقسامك منظره سی
توصیف ایدره ؛ یاخود بر ذاك كرم وسخانی ، شجاعتی
وقهرمانلغی و یاروقه نك صورت وقوع و جریاتی
تصویر وتمداد ویا كندی قومی ، ذاتی قشندده فخریه
ومدحیه لر ایراد ایدر . تفلاندهده غایت یارلاق قصیده
لری واردی .

ظهور اسلام ایله برابر ، آنكه توأم اولهرق توسع
ایدن مدنیت ، عبرلك اذهان صافییه سی علوم ومعارف
عبدیه ومقیده ایله تئور ایوب اطالات و مشاهداتی
اونسپتیده چوغا نئش اولمله طرز شعرلری ده بر نك
دیكر كسب ایتمشدر . ایته لسان وشعرك تغییراته
باتیلجه سبب بونلردر .

مؤخرأ وضع اولان قواعد لسانیه وادیبه وصنایع
بیانیه ویدیبه سایه سنده فوق العابه رونق دار شعرلر ،
صنایع مقبوله ادبییه ایله موشج منظومه لر حصوله
كثیرنیش ایسده هر حالده احوال طبیعیده انشاد اولنان
قصدائ قدر متانت و آزادگی كوستریلمه مشدر .

« احباب طبقات سبعة » كه كلاجی : بونلر « مقیدین » ،
« مخضرمین » ، « مولدین » كه لك ایلمی كفن و نائل

شهرت اولان اعظمیدر . بونلره « رهبر شعرای عرب »
دینلسه مجاددر .

« احباب طبقات سبعة » میننده « مولدین » كه مشا
هری ده وار دیدم ؛ بوندن « مولدین » كه اكبر شعراسی
برقاج كشدین عبارتدر ديك استدیكم « آلاشلامسون » .
شعرا نی بدی طبقه بر تقربق ایذنلر ، آنلردن ده برقاج
شاعری بونلر عدادینه ادخال ایتمشدر . حقیقته باقلمیسه
« مولدین » كه دهايك چوق سخورآن بر كریده سی واردر .
« احباب طبقات سبعة » به . ساده لكنی غائب
ایتمش . سوق طبیعته بالبداهه سوله یلینك اشعار
منشدر لریك مشار بالنازلری نظریه باقی اقتضای ایدره .

موسوفی ذهن سامعه حقیقه تحسین ایتمرك ، بر
معناك ایده چكی تاثیری تماماً حائر اولقی ؛ مدح ایسه
تلذذ ، وصف ایسه تفكر ، مرثیه ایسه تأثر ، هاربه
ایسه مسرت ، غزل ایسه نشوه ، فخریه وحامیه [۶]
ایسه هبت ودهشت ورمك خصوصاً رنده سوله یلینك
اشعارك كه عالی قسملریك قائلی « احباب طبقات
سبعة » در .

خلاصه ، « احباب طبقات سبعة » بی قوم نجیب
عربده بشمش شعرای خوش بیانك نادر الامثال برر
نونه فصاحت وبلاغتی اولقی اوزره ارباب مطالعه
عرض ایدرم .

بونلرك ترجمه حالاریغی مختصر كورنلره بولمیلیر ؛
اوت ، مختصر در . بوخصوص ماخذك ندرتندن وهی
اله یكن ماخذك بختته عدم اعتنایدن ایلمی كلیكی جهله
هریری حقدنه اجمالی بر فكر حاصل ایتمك ، سوزلردن
برایكی بیت ایرادیله مهزب ذاتیه فطریه لرینه برر نمونه
كوستركله اكتفا مناسب كورلمشدر .

زمانجه نهدر ماضیه بر ارجاع نظر ایلدیلیرسه اوقدر
قلت مأخذ ، تشوش روايته واغرائیله چی طبیعیدر ؛
بناء علیه احباب فهم ودرایتك ، شو معذرتی حقیق
كوره چكیرنی امید ایدرم .

ع . سی
[۶] « حامیه » ديك یته فخریه دیکدر . بونلرنده شو
قدر فرق واردر كه فخریه غوی ، حامیه یلكر شدت نفس ،
وفرت فرسویت و محازبه دهی بسالت و جلده دائر اولان مدح
اولوب بنا علیه خصوصیدر .

مثنوی

[« لوح الغرام » مینانه ادخال اولتیق اوزره اهدا ایلدیلمدر]

— ۱ —

مدینه منوره اهلایسندن (حباب المنذر) كه (عتبه)
اسمئند . براوغلی وار ایدی . غایت ملاحت نما و نونه
حسن وان دیمكه سزا بر جهره دلفری حائر ایدی .
نور شجاعت وبسالته ناصیه سنده تابان اولوردی . بر
كون برای تزه ، لطافت موقعیه سیله مشهور بر باغچه
كیدی . باغچه نك زمینی بساط زمردین ایله دوشه نمشدی .
باد لطیفك هویله آعاجلره ، فدائلره حصوله كفن
اهزازات ، خوش صدا بلبلارك نعمات شوق افراسنه
رقابت ایبدویدی .

عتبه ذاتا رقت پرور ایدی ؛ فقط بو مناظر
شاعرانه نی كورنجه دها زیاده رفته كلرك بداهه بر جوق
اشعار سوله یلده بونلركه نهیجات قلبیه نك شدتی اراه
ایله دی . بو انشاده مختدرات عرب ایرماقده یقیامتی
ایچون اوباغچه كلیلر . بونلرك آرمسنده مرثیه علیای
جهاله مالك بر كنج قیز وار ایدی . عتبه بونلری
كورور كورمز هان بر آعاجه چقبوب مخفی بر صورتده
قوزك حرکات نازكانه سنه گران اولدی .

قیز رقصایله برابر صونیدی . بیقافته باشلادی .
خورشید منبرك اوجود سیمینه انعكاس ایدن شعاعات
لمه نشاردی عتبه نك درونی آتیش غرامله شعله بار
ایله دی . عتبه سرع الانجذاب بولمه سیله درحال حسبات
عشقیه ایله متحسس اولدی وبی اختیار قوزك بونلیری
یره كیدی . قیزلر عتبه نی كورنجه هان گنوب فاجیدیلر .
عتبه یلكز قالدی . صوكره حزن حزن خانه سنه
عودت ایله دی . یسه دوشدی .

— ۲ —

« قیس » قبیله مشهوره سی متمولاشدن (عبدالله
بن معمر) شرح نسوبی بی [ص . ع . ۱۰] زیارت
ایچون مدینه منوره كشدی . زیارتدن صوكره تنها
بر رده اوتوروركن برصدای حزن ایله انشاد اولنان
شوبیلری ایتمدی :

اشجاك نوح حاتم السدر فاهن منك بلابل الصدر
بالیه طالت علی دنف بشكو الفراق وقلة الصبر
اسلمك من تهوی طرجوی متوقد ككوقد الجمر
ما كنت اعلم انی كلف حتى تافت وكنت لا ادري
قالسدر یشهد انی كلف مغری یحب شبيهه البدر

[ای صبرسزله میلی ، درد فراقدن مشكینی بر
بی چاره عاشقه اوزون كفن كیجه ۱ سگا قزیرلك ترمائی
القای حزن ایستدی ده رنج سینه كی تهییج ایله دی ؟
خیر ، سودكك سنی آتیش عشقه آندی .

ابتدا عاشق اولدیغی ییلدزم . مكر بیلمه یرك
تلف اولشم ! مهتابه بگزمین قوزك قنار دام عشقی
اولدیغمه مهتابه شهادت ایدر .]

عبدالله بوسدانك موردنی جسنجو ایله دی . نهایت
سینه سوز ، گریه نك بر جوانه راست كلدی . اوده عتبه
ایدی . سلامدن صوكره یاننده اوتوردی .

— حال بر اضطرابك ، جانانك بزم وصالندن
دور بر عاشق بی چاره اولدیغكه دلالت ایبدوور . ظنم
صحیح ایسه سركدشنگی نقل ایته ده بلكه داروی وصالی
تدارك ایده ییلیرم !

دیدى . عتبه ، طور بی هوشی مقتضاسنجه بر
جواب ویرمه یرك یلكز عاشقكلك ورد زبانی اولان
« آه » كه سنی تكرار ایستدی . برمدت صوكره یابلدی .
عتبه نك شوو آجینه حق حالی عبداللهه باعث كدر
عظم اولدی وچاره وصالك استحصالیچون هر نه لازم
ایسه دروغ ایتمه یكجه قسم ایله دی .

عتبه ایلدقدن صوكره اشتكار اولهرق شو بیتلری
آوردی زبان ایله دی :

اراك بقای من بلاد بعبده ترا كم زبونی فی القلوب علی البعد
فواذی وطرفی باسغان علیكم وعتدكم روحی وذكركم عندی
ولست الذالعلیش حتى اراكم ولو كنت فی الفردوس واجبت الحد

[مائی : محبوبه سنی بك اوزاق برلردن چشم قلیله
كورمكده ، آنك ایچون دل ویدیسه همیشه اسف
ایتمكده اولدیغی وچانی جاناننده ، جانانك یادی ده
كندنده اولدیغی حالده آرامگاهنی جنان فردوس اولسه